

ION BOGDAN LEFTER

Ion Bogdan Lefter (n. 11 martie 1957, București) este un scriitor, critic literar, analist cultural și politic, este profesor la Facultatea de Litere a Universității București și director editorial al revistei culturale **aLitudini**.

A absolvit Colegiul Național „Sf. Sava” din București (1976), apoi, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, specialitatea Limba și literatura engleză - Limba și literatura română (1981). La sfârșitul anului doi de facultate a fost trimis la cursurile de vară în Anglia. A fost director al revistei „Observator cultural”. A fost redactor-șef al revistei literare „Contrapunct” și analist politic al postului de radio Europa Liberă, secția română. Și-a prezentat demisia de la revista „Observator cultural” în anul 2004 în urma scandalului provocat de publicarea unor recenzii la volumul lui Horia Roman Patapievici Omul recent. De asemenea, este prozator și analist politic. A fost unul dintre reprezentanții curentului optzecist în literatura română. În prezent, este profesor universitar doctor la Facultatea de Litere a Universității din București și director editorial al revistei „aLitudini”. În perioada 1979-1989 a fost membru activ al Cenaclului de Luni al Centrului Universitar București și al cenaclului Junimea al Universității din București.

În 1986 îi apare volumul de debut în critica literară, o monografie dedicată lui Alexandru Ivasiuc, care primește în

același Premiul G. Călinescu. Din 1998 publică foarte multe cărți, aproximativ două trei volume pe an, dintre care cele mai importante sunt „Bacovia, un model al tranziției” un foarte interesant eseu despre poezia lui George Bacovia, și „Recapitulare, a modernității”, un studiu de istorie literară care rezumă teza sa de doctorat.

Actualmente colaborator al emisiunilor de analiză politică ale Radio România Actualități.

Poezii. Proza Cinci (volum colectiv, în colaborare cu poetii Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Mariana Marin, Alexandru Musina, 1982), Globul de cristal, 1983, Proza în antologia Desant '83, 1983.

Imperativul „curățeniei din interior”

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

O schimbare politică atât de importantă, de masivă și de radicală precum dezintegrarea regimului comunist transformă evident întreaga societate, inclusiv domeniul justiției. Cel mai rapid sistemul legislativ, chiar dacă nu peste noapte și nu integral, nici definitiv. În ce-i privește pe oamenii care aplică noile reglementări, ei sunt la început cam aceiași, minus eventualele excluderi „revoluționare”; apoi, în timp, înlocuirea treptată a corpului magistraților, ca și a profesioniștilor din parchete și din avocatură, se produce prin forța biologică și, vai!, cinică a lucrurilor. Cel mai greu se schimbă se știe mentalitățile colective, care modelează atitudinile generale, etica și „filozofia” comunitară, inclusiv cele profesionale.

Cum stăm cu justiția și în special cu magistratura la 20 de ani după schimbarea de regim? Privind situația din afara

sistemului, avem la îndemână mai multe categorii de informații pe baza cărora ne putem forma o opinie: cele generale, statistice; datele empirice, *recte* cazurile concrete, din experiența personală sau a unor apropiați; situațiile prezentate în presă; și percepțiile publice care se constituie din toate aceste date. Statisticile pun sistemul într-o lumină foarte favorabilă, reducând complexitatea problemei la cifre, la procente teoretic pozitive: procent mare de magistrați noi care au luat locul celor retrași din activitate, eficiență în soluționarea valurilor apocaliptice de dosare din tribunale. Diagnosticul ar indica un corp profesional întinerit masiv în ultimele două decenii și care-și vede de treabă în condiții de grea suprasolicitare. În realitate, și din ce vedem, și din ce auzim sau citim, știm că tocmai ea, justiția, e unul dintre domeniile cele mai grav afectate de comportamente „deviante”, de la tratamentul disprețuitor de care au parte cetățenii obișnuiți și până la corupție. Nu e doar o problemă de imagine, așa cum se plâng magistrații, care au și ei dreptate să susțină că generalizarea e abuzivă; însă cazurile de „malpraxis” judiciar sunt îndeajuns de numeroase pentru a dovedi că păcatul e real, nu-l inventează nici presa, nici „gura lumii”, iar proporțiile sale sunt considerabile.

Fără a mai intra în alte detalii, aș indica doar sursa primă, esențială a acestei probleme etice: ea decurge din imposibilitatea de a garanta onestitatea magistraților prin autonomia lor de funcționare. Pe de o parte, nimeni nu contestă ideea că nu se poate judeca drept fără independență și inamovibilitate; dar acordarea acestora din urmă nu induce de la sine comportamentul moral. Cine e cinstit va putea rezista sub protecția legii, dar necinstiții nu vor face decât să profite și să se lase mai departe corupți, la adăpostul aceleiași legislații. Protejarea magistraților onești joacă pentru ceilalți rolul de paravan pentru afaceri necurate.

E o dilemă din care nimeni nu știe cum se poate ieși: să diminuezi independența judecătorilor înseamnă să permiți intruziuni, în primul rând ale politicului, ceea ce n-are cum să nu aducă atingere procesului; dar dacă acorzi intangibilitate unor corupți nu faci decât să le garantezi imunitatea perpetuă, lăsându-i să-și facă mendrele. Soluția nu poate veni din afară, căci ar echivala cu abolirea principiului mult prea important al independenței justiției. Prin urmare, „curățenia” trebuie să vină dinăuntru: Consiliul Superior al Magistraturii, Asociația Magistratilor sau alte formule instituționale ar trebui să instituie un control mai riguros al întregului sistem de justiție și să penalizeze mai sever abaterile, pînă la excludere. Soluție bineînțeleas teoretică; greu de imaginat că ea va fi pusă repede și radical în aplicare...

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Putea fi și la noi o soluție atunci, la începutul anilor 1990. Între timp, influențele „oculte” asupra actului de justiție s-au reșezat pe noi baze, pe noile interese și noile complicități ale vieții politico-economice postcomuniste. Criteriul „curățeniei” din sistem ar trebui să fie corectitudinea „la zi”, deci în primul rând cea din ultimii 20 de ani, nu cea de dinainte, când intervenția brutală a regimului în actul de justiție poate fi invocată și drept circumstanță atenuantă pentru magistrați, cărora, cel puțin în anumite spețe, șansa onestității le era refuzată *de plano*. Și: e exclus ca un fost colaborator al

Securității sau al structurilor comuniste care interveneau direct în tribunale să fie astăzi mai cinstit decât colegi ai săi care, fără să aibă asemenea „pete la dosar”, s-au lăsat corupți de banii mulți ai economiei de piață? Mai ales că, din câte se spune, în toate instituțiile statului s-a produs o dezamăgitoare preluare a obiceiurilor celor mai vârstnici, descinși din vechiul regim, de către cei mai tineri, presupuși a fi mai „curați”... Pe scurt: dacă ar fi după mine, aș ține cont și de colaboraționismul de dinainte, dar și de corectitudinea de după 1990, de azi. Însă... cine s-o evalueze?!

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Tentația politicianilor de a influența actul de justiție nu dispare niciodată și nicăieri, nici în democrațiile cele mai avansate, doar că ea e acolo mai mică, mai rară. Din mai multe motive: tradiția mai îndelungată și cultura instituțională mai profund asimilată, de unde reflexele de acceptare a funcționării sistemului, de unde și o mai sănătoasă etică socială, comunitară; prosperitatea mai mare, a politicianilor, a magistraților și în genere a majorității populației, ceea ce diminuează tendințele de căutare a unor venituri suplimentare ilicite; remunerațiile („renunțările după buget”!) superioare ale categoriilor în cauză, cu același efect; și controlul mai strict pe care-l exercită organismele colegiale abilitate, presa și justiția însăși asupra oficianților ei. În „tinerele democrații”, precum a noastră, lucrurile sunt mai confuze, încât o parte și nu mică din clasa politică se consideră „în drept” să intervină acolo unde noile reguli i-o interzic. Probabil că 20 de ani sunt prea puțini pentru a construi o tradiție și o cultură a non-implicării în actul de justiție. Presiunile, șantajul, complicitatea coruptă sunt la ele acasă în instanțele din România de azi, mai ales în județe, acolo unde „baronii locali” controlează totul.

Ce să mai zicem despre faptul că însuși șeful statului găsește de cuviință ca, în descinderile sale anuale la ședințele de bilanț ale Consiliului Superior al Magistraturii, să li se adreseze autoritar participanților, ca un „jupân” care dă note și dispoziții, punându-i răstit la punct pe cei care crâcnesc în front...

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Dacă m-aș adresa unei instanțe, n-aș fi nici ingenuu încrezător în corectitudinea judecății, nici sceptic din principiu. Altfel spus, aș fi prudent, mefient, așteptând desfășurarea lucrurilor, astfel încât să-mi pot face o opinie asupra situației de fapt, în speța dată. Sigur că n-aș avea motive de nemulțumire în cazuri mărunte, atunci când instanța nu trebuie decât să se pronunțe rutinier, de pildă în chestiuni procedurale, pentru înființări de persoane juridice ș.a.m.d. Însă ce se întâmplă atunci când există „părți” cu interese concurente și-și poate face loc în peisaj corupția?...

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Dacă printre absolvenții de drept s-ar afla exemplare numeroase de îngeri ai dreptății, totul ar fi simplu: i-am instala în tribunale și gata! (Chiar și atunci: cine i-ar selecta?!...) Realitatea fiind mai puțin idilică, trebuie să ne descurcăm în condiții ziceam mai confuze. Rămân la ideea „curățeniei din interior”; și la scepticismul cu care am formulat-o mai înainte...